

Słownik społeczny. Red. B. Szlachta. Kraków: Wyd. WAM 2004 ss. XXI+1704.

Dla zajmujących się naukami historyczno-prawnymi, w tym także społeczną nauką Kościoła, znane wydawnictwo krakowskie WAM wydało bardzo cenną publikację, jaką jest *Słownik społeczny*. Zespół autorów, liczący niemal dziewięćdziesiąt osób, dobrany został z kraju i z zagranicy, związanych głównie z UKSW w Warszawie, UJ, PAT i Ignatianum w Krakowie oraz KUL w Lublinie. Omawiana publikacja zawiera omówienie węzłowych zagadnień i zjawisk stanowiących przedmiot badań szeroko rozumianych nauk społecznych, w tym także nauczania społecznego Kościoła. „Czytelnik znajdzie w nim nade wszystko artykuły poświęcone takim dziedzinom badawczym, jak ekonomia, etyka, filozofia polityczna, prawo i socjologia. Choć w różnej mierze i odmiennych ujęciach, każde z haseł ogólnych poświęconych tym dziedzinom (i mających ich tytuł) wprowadza w poruszane w ich obrębie rozmaite zagadnienia bardziej szczegółowe” (*Od Redaktora* s. XIII). Najwięcej miejsca poświęcono filozofii politycznej, ponieważ „nie jest – jak dotąd – dostatecznie opracowana w rozmaitych słownikach i encyklopediach przygotowanych przez polskich autorów” (Tamże s. XIV).

Omawiana publikacja zawiera: wykaz *Zespołu redakcyjnego*, *Wykaz autorów*, *Spis treści* z wykazem haseł w układzie alfabetycznym i podaniem ich autorów, *Od Redaktora*, *Wskazówki dla Czytelnika*, *Wykaz skrótów*, hasła w układzie alfabetycznym zawierające w każdym z nich wykaz wybranej literatury, *Skorowidz nazwisk*, *Dokumenty Kościoła*, *Skorowidz przedmiotowy* w opracowaniu redaktora B. Szlachty, uzgadniający przy haśle głównym odniesienia do haseł pobocznych.

„Najczęściej autorzy haseł ujmują analizowane zagadnienia w perspektywie historycznej i wskazują ich znaczenie we współczesnej refleksji i współczesnej rzeczywistości społecznej, często ukazując ich problematyczność” (Tamże s. XV). Ta współczesność refleksji i aktualna rzeczywistość społeczna są jednakże rozumiane przez autorów i zespół redaktorski dość specyficznie. Nie uwzględniono bowiem aspektów teologicznych omawianej problematyki, a te – jak wiadomo – decydują także o pełnym wymiarze egzystencjalnym, przynajmniej dla ludzi wierzących. Dominującą perspektywą jest dla większości autorów ujęcie tylko historyczne i filozoficzne. Przykładem np. może być opracowanie hasła „cnota”, które zupełnie nie uwzględnia aspektu teologicznego. Podobnie ma się sprawa w opracowaniu hasła „prawo” i w zasadzie w całości opracowań. Aż dziwne wydaje się, że np. przy omawianiu „prawa naturalnego” zabrakło odwołania się chociażby do nauczania Jana Pawła II, którego wyrazem jest m. in. encyklika *Veritatis splendor*, cytowana wprawdzie dwukrotnie, ale raz tylko w formie szerszego cytatu przy haśle „indywidualizm”. Podobnie hasło „wolność” opracowano bez, przynajmniej, zasygnalizowania nauczania papieskiego, w którym tak wszechstronnie został omówiony ścisły związek między prawem a wolnością, a ograniczono się jedynie do wzmianki o poglądzie encyklik Jana Pawła II na temat niesprawiedliwości w świecie jako

przedmiocie troski chrześcijan, instytucji chrześcijańskich (por. s. 1582). Omawiany brak jest nieco mniej zauważalny w hasłach, których autorami są księża, chociaż np. w hasle „Bóg”, opracowanym przez jednego z nich, nie ma ani słowa o nauczaniu papieskim, zarówno w tekście samego artykułu jak i w wykazie bibliografii (s. 56-69).

Pamiętając o tej zasygnalizowanej optyce w ujmowaniu omawianej problematyki warto docenić wartość tego *Słownika*. Jest to bowiem w przyjętej konwencji historyczno-etyczno-społecznej opracowanie bardzo solidne i kompetentne mogące służyć jako podręczne kompendium wiedzy w zakresie poruszanej problematyki. Jako takie jest godne uwagi ze strony m.in. działaczy społecznych, gospodarczych i duchowieństwa pragnących pogłębić swoją znajomość życia społecznego w szerokim ujęciu tego zagadnienia.

Ks. Franciszek Greniuk

---

¹ Por. Tygodnik Katolicki „Niedziela” 23.10.2005 s. 4.